

HRY PRO ROZVOJ SLOVNÍ ZÁSObY

Ideální pokud, pokud s dětmi můžete navštěvovat různá prostředí (památky ve městě, divadlo, dopravní hřiště, různá pracoviště, ovocnou a zeleninovou zahradu, knihovnu, obchody...). Povídejte si s nimi, popisujte, zdůvodňujte, čtěte. A samozřejmě po krátké době vše zopakujte.

Též zařazujte různé hry, jednoduché varianty jsou určené pro mateřskou školu.

1. VŠEOBECNÉ

Kdo (co) jsem (mladší školní věk – MŠV a starší, ve zjednodušené variantě pro MŠ)

Jednotlivec si zvolí co či kdo je a ostatní hádají předmět, povolání, pohádkovou postavu, zvíře.... Dotazovaný má možnost odpovídat pouze ANO či NE. U menších nebudeme striktně požadovat zjišťovací otázky.

Co je to? (pro MŠV a starší)

Úkolem je vymyslet 4 možnosti pro nezvyklé slovo, pro nezvyklý předmět... (Např.: Co je to RYBOVKA – chodská rybí polévka, dílo vytvořené panem Rybou, ulice v Praze, kde to odporně smrdí, kalhoty s dírami)

2. PODSTATNÁ JMÉNA

Najdi hračku (1-3 roky)

Poprosíme dítě, aby doneslo známý předmět, hračku

Na popletenou holčičku (3-4 roky)

Někdo (učitelka, maňásek) jmenuje špatně předměty. Dítě má slovo opravit.

Kouzelný košík (pro všechny)

Tajemně vytahujeme z košíku předměty. Děti je pojmenovávají, starší doplňují účel, vlastnosti atd.

Pojmové skupiny (pro MŠ a MŠV i starší)

Děti zařazují věci (osoby, zvířata) do nadřazených skupin (ovoce, zelenina, zvířata v lese, nábytek, oblečení, koupání, spisovatelé romantismu, slova s písmeny -dě-...). Mohou mít už vytvořené skupiny slov nebo naopak sami podle nadřazeného pojmu skupinu vytvoří.

Synonymní řady (od 5 let)

U těch nejmladších se slova nevysvětlují, ale názorně ukazují: dům, panelák, vila, domeček.

Některá synonyma jsou užívaná, protože jsou citově zabarvená: matka, máma, maminka – kočka, minda, micka, číča, čičinka.

Můžeme tvořit věty se „špatnými“ synonymy: Popelka měla v oříšku krásná bagančata a trdlovala s nimi na plese.

3. PŘÍDAVNÁ JMÉNA

Vlastnosti předmětů (pro MŠ)

Pohledem, ale též pomocí hmatu, čichu pojmenujte vlastnosti předmětů (kostka je drsná, červená, studená...)

Jaký může být (od 5 let)

Děti jmenují možné vlastnosti – kamene, psa, jablka, auta, okna....

Je to naopak (pro všechny)

U menších musíme mít příklady předmětů (malý, velký míč), od 4 - 5 let můžeme pracovat s některými pojmy (je jasno – zataženo, plné – prázdné břicho). U starších využíváme abstraktní pojmy (vojenský – civilní).

4. SLOVESA

Co dělám (pro všechny)

Předvádíme činnost pomocí pantomimy, ostatní hádají činnost. U 3letých s reálnými pomůckami.

Co dělají postavy na obrázku? (od 2 let)

My popisujeme činnost na obrázku, při opakování děti. Využíváme tehdy, když nemůžeme navštívit reálné prostředí.

Hledáme obrázek (od 4 let)

Máme jako pomůcky obrázky s činnostmi (okopávání, skákání přes švihadlo). Učitelka nebo dítě činnost popíše, další hledají příslušný obrázek.

Kuba řekl (od 4 let)

Ověřujeme, zda děti rozumí pojům (Kuba řekl: „Sedněte si.“ Kuba řekl: „Zatahejte se za levé ucho.“...). Jako společenská a pohybová hra se může hrát i se staršími.

5. PŘÍSLOVCE

Míč a antonyma (od 5 let)

Děti sedí (stojí) v půlkruhu a my jim hodíme míč a zároveň vyslovíme slovo, chceme, aby při vrácení míče vyslovili antonymum: dobře – špatně, silně – slabě, sucho – mokro. Slova si musíme dobře připravit, aby byla antonyma přiměřená věku.

Můžeme též využít přídavná jména a slovesa: mluvit – mlčet, jít – běžet. U sloves ale budeme narážet na tvoření pomocí předpony ne-: běžet – neběžet, nebo na nepřesně vymezená antonyma: stát – ležet, běžet, utíkat, skákat.

6. PŘEDLOŽKY

Vlastních předložek je v češtině konstantní množství (17), _____

Vymýšlíme popisy situací, ve kterých by děti předložky musely používat: Kde je míč? Pod skříní. Na skříní. Ve skříní.

Dále procvičujeme spojení jedné předložky s různými podstatnými jmény. Např.: Kde je klíč? Na stole, na skříní, na zemi, na židli.

7. HRY ZE ZVUKOVOU STRÁNKOU

Co zní lépe (pro všechny)

Není to samostatné zaměstnání, ale využívá se v určitých situacích, při popisu, při četbě. Rozlišujeme slova emotivně kladná a záporná: Jak si představuješ Vánoce – sníh se třpytí, jemně voní jehličí. V obýváku páchne vánoční stromek.

Rýmování (od 5 let)

Nevysvětlujeme, ale uvádíme příklady. Slova si musíte dobře připravit, nejlepší jsou podstatná jména (míč – petrklíč, hřeben – jelen, vosa – kosa, stromy – domy). Nemusíme vůbec dbát na shodný slovní druh (sluně – stůně). Špatně se využívají slovesa, protože děti nerýmují slovo, ale gramatický tvar (chodit – nosit, utíkej – zalívej).

Na básníky (od 5 let)

Vybereme si říkadlo, které děti dobře naučíme a využíváme je k nějakým jiným hrám. Pak je teprve začneme obměňovat:

Koza běží uličkou,
krejčí za ní s cihličkou (žehličkou, udičkou, metličkou).

Koza křičí, lidičky,
já se bojím cihličky (žehličky, udičky, metličky).

Naše kráva (kočka, husa, kachna, kráva, slípka) strakatá
měla čtyři koťata (housata, kachňata).

Jedno vzala do rance,
ukázat je Marjánce.